

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(AFFAIRE TISHCHENKO c. UKRAINE)**

(Заява № 33892/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

25 вересня 2008 року

ОСТАТОЧНЕ
25.12.2008

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

У справі «Тищенко проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (*Peer Lorenzen*), Голова,
п. Карел Юнгвірт (*Karel Jungwiert*),
п. Володимир Буткевич (*Volodymyr Butkevych*),
пані Ренате Ягер (*Renate Jaeger*),
п. Марк Віллігер (*Mark Villiger*),
пані Ізабель Берро-Лефевр (*Isabelle Berro-Levufre*),
пані Миряна Лазарова-Трайковська (*Mirjana Lazarova Trajkovska*),
судді,
та пані Клаудія Вестердік (*Claudia Westerdiek*), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 2 вересня 2008 року,
постановляють таке рішення, що було прийнято того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено проти України за заявою (№ 33892/04), поданою до Суду громадянином України п. Василем Олексійовичем Тищенком (далі — заявник) 13 вересня 2004 року відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Заявника в Суді представляв п. І. П. Погасій. Уряд України (далі — Уряд) було представлено його Уповноваженим — п. Юрієм Зайцевим, Міністерство юстиції.
3. 24 жовтня 2006 року Суд вирішив надіслати Уряду скарги за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції, а також статтею 1 Першого протоколу. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті справи та її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТУ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився в 1962 році та мешкає в м. Кіровограді.

A. Провадження за позовом до військової частини

5. У серпні 1998 року заявник звільнився з військової служби, у зв'язку з чим він мав право на отримання грошової компенсації замість речового майна, проте нічого не отримав.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

6. У серпні 2001 року заявник звернувся із позовом до військової частини щодо виплати, серед іншого, цієї компенсації. Рішенням від 26 жовтня 2001 року військовий місцевий суд Черкаського гарнізону зобов'язав військову частину А/1575 (правонаступник — військова частина А-0680) сплатити на користь Тищенко В. О. невикладену грошову компенсацію замість речового майна з урахуванням встановленого індексу інфляції у розмірі 4839 грн 38 коп.¹, судові витрати в сумі 51 грн². Ухвалою від 1 березня 2002 року військовий апеляційний суд Центрального регіону залишив це рішення без змін.

7. 26 березня 2002 року було відкрито виконавче провадження. Листом від 20 квітня 2002 року державна виконавча служба повідомила заявника, що станом на 18 березня 2004 року кошти на погашення заборгованості із компенсації замість речового майна відсутні та що на підставі статті 5 Закону України «Про господарську діяльність у Збройних Силах України» відповідальність за зобов'язаннями військової частини несе Міністерство оборони України.

8. Рішення від 26 жовтня 2001 року залишається невиконаним.

В. Проведення за позовами до державної виконавчої служби

9. У червні 2002 року заявник звернувся із скаргою на бездіяльність відділу державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Кіровограда. Рішенням від 3 грудня 2002 року Ленінський районний суд м. Кіровограда визнав незаконною бездіяльність відділу державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Кіровограда, оскільки останній не звернув стягнення на рахунки військової частини-боржника.

10. У січні 2003 року заявник звернувся до суду із позовом до відділу державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Кіровограда про відшкодування шкоди, завданої невиконанням рішення від 26 жовтня 2001 року. Рішенням від 11 листопада 2003 року місцевий суд Ленінського району м. Кіровограда зобов'язав стягнути з відділу державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Кіровограда на користь Тищенко В. О. збитки в сумі 1000 гривень³ за спричинену моральну шкоду.

11. Листом від 23 січня 2004 року управління Державного казначейства України в Кіровоградській області повідомило заявника, що виконання зазначеного рішення розпочинається після отримання

¹ Приблизно 660 євро.

² Приблизно 7 євро.

³ Приблизно 136 євро.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

Державним казначейством постанови державного виконавця про відкриття виконавчого провадження. Листом представника заявника було повідомлено про необхідність надіслати рішення від 11 листопада 2003 року до управління Міністерства юстиції Кіровоградської області для вирішення останнім питання про відкриття виконавчого провадження.

12. 9 лютого 2004 року заявник подав виконавчий лист до відділу державної виконавчої служби. В той самий день відділ державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Кіровограда відмовив у відкритті виконавчого провадження, оскільки до виконавчого листа не було додано заяву, підписану заявником, про відкриття виконавчого провадження.

13. У березні 2004 року заявник звернувся із апеляційною скаргою до апеляційного суду Кіровоградської області на бездіяльність управління Міністерства юстиції в Кіровоградській області щодо виконання рішення від 11 листопада 2003 року. Рішенням від 27 квітня 2004 року апеляційний суд з підстав, наведених державним виконавцем у постанові від 9 лютого 2004 року (див. пункт 11), відмовив у задоволенні скарги як безпідставної.

14. Листом від 20 квітня 2004 року управління Міністерства юстиції Кіровоградської області повідомило заявника, що неможливо виплатити суму, присуджену в якості відшкодування моральної шкоди, оскільки у боржника, державної виконавчої служби, відсутні рахунки, з яких можливо стягнути кошти.

15. Станом на сьогодні жодної інформації щодо виконання рішення від 11 листопада 2003 року до Суду не надходило.

ЩОДО ПРАВА

I. ЩОДО СТВЕРДЖУВАНОГО ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

16. Заявник стверджує, що невиконання судових рішень, винесених на його користь, призводить до порушення його прав, гарантованих пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу, які передбачають:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 1 Першого протоколу

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

А. Невиконання рішення від 26 жовтня 2001 року

1. Щодо прийнятності

17. Уряд стверджує, що пункт 1 статті 6 не застосовується до першого провадження.

18. Суд нагадує, що він вже доходив висновку щодо застосування пункту 1 статті 6 до спору щодо невиплати компенсації замість речового майна, що має місце у цій справі (див. «*Марченко проти України*» (*Marchenko c. Ukraine*) (ухв.), № 65520/01, від 17 вересня 2002 року).

19. Тому Суд відхиляє попередні заперечення Уряду та констатує, що скарги на невиконання рішення від 26 жовтня 2001 року не є явно необґрунтованими в контексті пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд не вбачає жодних інших підстав для визнання скарг неприйнятними. Тому Суд визнає їх прийнятними.

2. Щодо суті

20. В своїх зауваженнях Уряд не погоджується, що мали місце порушення Конвенції.

21. Заявник оскаржує це твердження.

22. Суд констатує, що рішення, про яке йдеться, залишається невиконаним близько шести років.

23. Суд нагадує, що він неодноразово розглядав справи, в яких порушувались питання, подібні до питань у даній справі, та встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу (див., наприклад, рішення у справах «*Ромашов проти України*» (*Romashov c. Ukraine*), № 67534/01, п. 27, від 27 липня 2004 року; «*Войтенко проти України*» (*Voitenko c. Ukraine*). Проаналізувавши всю надану інформацію, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, що здатний переконати його дійти іншого висновку в даній справі.

24. Отже, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

В. Невиконання рішення від 11 листопада 2003 року

1. Щодо прийнятності

25. Уряд стверджує, що заявник не звернувся із належною заявою про відкриття виконавчого провадження за рішенням від 11 листопада 2003 року.

26. Заявник скаржиться на надмірну формалізованість процедури виконання.

27. Суд вважає, що йдеться про попередні зауваження щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту заявником. Він зазначає, що питання вичерпання національних засобів юридичного захисту та питання обґрунтованості скарг, порушених заявником, в даному випадку тісно пов'язані. Тому він вирішує приєднати попередні заперечення у справі до розгляду її по суті.

28. Він також зазначає, що рішення від 11 листопада 2003 року є останнім рішенням в провадженні за позовом заявника щодо права на відшкодування збитків за бездіяльність державної виконавчої служби. Таким чином, йдеться про провадження, до якого стаття 6 застосовується незалежно від провадження за позовом заявника щодо права на компенсацію замість речового майна, яке завершилося винесенням рішення від 26 жовтня 2001 року (яке залишено без змін 1 березня 2002 року).

29. Водночас Суд не виключає, що у випадку, якщо провадження за позовом заявника до державної виконавчої служби мало б наслідком реальну компенсацію шкоди, заявник втратив би статус жертви в сенсі статті 34 Конвенції. Проте, зважаючи на те, що в даній справі таку компенсацію не було сплачено взагалі, питання щодо можливої втрати статусу жертви не постає.

30. Тому Суд констатує, що ці скарги не є очевидно необґрунтованими в сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд не вбачає жодних інших підстав для визнання скарг неприйнятними. Тому Суд визнає їх прийнятними.

2. Щодо суті

31. Суд нагадує свою попередню практику, щоб ще раз підкреслити, що не слід вимагати від особи, яка в результаті судового провадження отримала право вимоги до держави, обов'язку надалі ініціювати процедуру примусового виконання з метою отримання належного за рішенням суду (*«Карахаліос проти Греції» (Karahalios c. Grèce (d'ici.), № 62503/00, від 26 вересня 2002 року, та «Метакса проти Греції» (Metaxas c. Grèce), № 8415/02, п. 19, від 27 травня 2004 року).*

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

32. У даній справі на користь заявника було винесено рішення проти державного органу, а саме, проти державної виконавчої служби, яке підлягало примусовому виконанню. Тому, не вживаючи протягом більш ніж чотирьох років необхідних заходів на виконання остаточного судового рішення, винесеного у справі, органи державної влади України позбавили положення пункту 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Першого протоколу їх корисної дії.

33. Тому Суд відхиляє попередні заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту та, вирішуючи справу по суті, вважає, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

II. ЩОДО СТВЕРДЖУВАНОГО ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

34. Заявник скаржиться на відсутність ефективного засобу юридичного захисту для обстоювання його права на виконання судових рішень, винесених на його користь. Він посилається з цього приводу на статтю 13 Конвенції, яка передбачає:

Стаття 13

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

1. Щодо прийнятності

35. З огляду на констатацію порушення пункту 1 статті 6 та статті 1 Першого протоколу (див. пункти 22 та 29 вище), Суд констатує, що скарга за статтею 13 не є очевидно необґрунтованою в сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд не вбачає жодних інших підстав для визнання скарги неприйнятною. Тому Суд визнає її прийнятною.

2. Щодо суті

36. Уряд посилається на свою позицію щодо відсутності порушень, що виключає застосування статті 13 Конвенції.

37. Заявник не коментує цю тезу.

38. Суд нагадує, що він неодноразово розглядав справи, подібні до даної, та встановлював порушення статті 13 (див., наприклад, *«Войтенко проти України» (Voïtenko c. Ukraine)*; *«Ромашов проти*

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

України» (*Romashov c. Ukraine*), № 67534/01, п. 47, від 27 липня 2004 року).

39. Проаналізувавши всю надану інформацію, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, що здатний переконати його дійти іншого висновку в даній справі.

40. Отже, мало місце порушення статті 13 Конвенції.

III. ЩОДО ІНШИХ СТВЕРДЖУВАНИХ ПОРУШЕНЬ

41. Заявник скаржиться також на порушення його прав, гарантованих статтями 1, 14 та 17 Конвенції.

42. Виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак порушення прав та свобод, гарантованих Конвенцією.

43. Тому ця частина заяви є явно необґрунтованою та має бути відхилена згідно з пунктами 3, 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

44. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

45. Заявник вимагає 2847,01 грн⁴ відшкодування матеріальної шкоди та 9000 євро відшкодування моральної шкоди, якої він мав би зазнати.

46. Уряд висловлює заперечення.

47. Суд вважає, що у разі, якщо зазначені рішення національного суду залишаються невиконаними, Уряд зобов'язаний виплатити заявнику присуджені ними суми компенсації. Суд також присуджує заявнику 2300 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

48. Заявник також вимагає 20 950 грн⁵ судових витрат, понесених під час розгляду справи національними судами та Судом.

49. Уряд стверджує, що витрати не були необхідними.

50. У відповідності до практики Суду заявник не може отримати відшкодування витрат, якщо не доведено, що вони були дійсно

⁴ Приблизно 390 євро.

⁵ Приблизно 2866 євро.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

понесені, були необхідними та розумними щодо розміру. В даній справі, з огляду на наявні матеріали та зазначені критерії, Суд вважає належним присудити заявнику загалом 600 євро для відшкодування витрат.

С. Пеня

51. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Приєднує* до розгляду справи по суті попередні заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту в частині скарги на невиконання рішення від 11 листопада 2003 року та відхиляє їх.

2. *Оголошує* заяву прийнятною в частині скарг на порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, статті 1 Першого протоколу та статті 13 Конвенції, решту заяви — непринятною.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу.

5. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції.

6. *Постановляє*, що:

а) держава-відповідач, окрім виконання свого зобов'язання сплатити заявнику заборгованість, яка досі йому належить за судовими рішеннями, повинна йому виплатити протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції:

(i) 2300 (дві тисячі триста) євро відшкодування моральної шкоди, конвертованих в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, плюс будь-який податок, який може бути стягнуто з цієї суми;

(ii) 600 (шістсот) євро судових витрат, конвертованих в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, плюс будь-який податок, який може бути стягнутий з цієї суми;

б) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*interest simple*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ТИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

7. Відхиляє решту вимог щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено французькою мовою і повідомлено в письмовій формі 25 вересня 2008 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК
(*C. Westerdiek*)
Секретар

П. ЛОРЕНЦЕН
(*P. Lorenzen*)
Голова